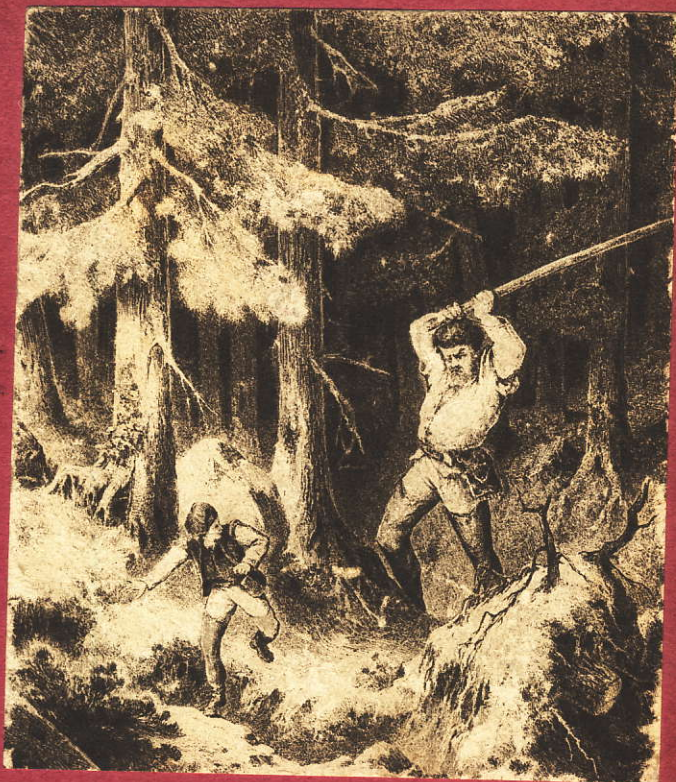
87

[P]RIPOVIJETKE ZA DJECU 1.

WILHELM HAUFF

SPESARTSKA ŠUMA

PRIČA

KNJIŽARA Z. i V. VASIĆA, ZAGREB

PRIPOVIJETKE ZA DJECU

I.

WILHELM HAUFF

SPESARTSKA ŠUMA

KNJIŽARA Z. i V. VASIĆA, ZAGREB

WILHELM HAUFF

SPESARTSKA ŠUMA

Pred mnogo godina, dok su još putevi u spesartskoj šumi bili loši i dok se onuda još nije tako često prolazilo, putovala su tom šumom dva mlada momka. Jednome je moglo biti osamnaest godina i bio je bravar po zanatu, a drugome, zlataru, moglo je po njegovu izgledu biti jedva šesnaest godina i sigurno se tek sada prviput zaputio u svijet. Večer se već bila spustila, a sjene orijaških smreka i bukava zamračivale su uzak put, kojim su ova dvojica išla. Bravar koracao je smjelo naprijed i fićukao neku pjesmicu te se od časa do časa razgovarao sa svojim psom. Činilo se, da se baš ne brine mnogo zato, što nije više daleko noć, ali to dalje prvo sklonište. Ali Feliks, zlatar, često se plašljivo osvrtao. Kad bi vjetar kroz granje zašumio, bilo mu je, kao da čuje korake iza sebe; kad se grmlje na putu ovamo i onamo njihalo, mislio je, da vidi lica, gdje čekaju u zasjedi iza grmlja.

Mladi zlatar nije inače bio praznovjeran, ni kukavica. U Würzburgu, gdje je učio, držali su ga njegovi drugovi neustrašivim momkom, koji ima srce na pravome mjestu. Ali danas mu je ipak bilo čudno pri duši. Pripovijedali su mu koješta o Spesartu: da neka velika razbojnička družba ovdje vrši svoje poslove, da su mnogi putnici u posljednje vrijeme bili orobljeni, štoviše pripovijedalo se i o nekoliko groznih umorstava, koja su se ovdje nedavno zbila. Zato se ipak malo pobojao za svoj život. Ta bila su samo dvojica pa bi se slabo mogli obraniti od oboružanih razbojnika. Često se kajao, što je poslušao bravara i pošao još jednu stanicu dalje umjesto da je proboravio noć na ulazu u šumu.

»Pa ako me noćas ubiju te izgubim život i sve, što imam uza se, tome si samo ti kriv, bravaru. Ti si me nagovorio, da pođem u tu groznu šumu.«

»Ne budi kukavica«, odgovori drugi. »Pravi

djetić ne bi se zapravo smio bojati. Pa što ti misliš? Zar misliš, da će nam gospoda razbojnici u Spesartu iskazati čast, da nas napadnu i ubiju? Zašto da se trude? Zar moguće za moj stajaći kaput, što ga nosim u torbi i za onaj jedan talir, koji imam u džepu? Čovjek se mora voziti u četveroregu te biti obučen u zlato i svilu, da se oni potrude pa ga ubiju.«

»Stoj, ne čuješ li, kako nešto u šumi fićuka?« poviče plašljivo Feliks.

»To je vjetar, koji uji oko drveća. Pođi samo brzo naprijed, dugo više ne može da traje.«

»Da, lako možeš ti da pripovijedaš o ubijanju«, nastavi zlatar. »Tebe će upitati, što imaš, pretražit će te i uzeti ti jamačno tvoj stajaći kaput te forintu i trideset novčića. Ali mene, mene će odmah na početku ubiti samo zato, što nosim zlato i nakit sa sobom.«

»Ej, pa zašto da te stoga ubiju? Da ih dođe sada četvorica ili petorica tamo iz grmlja sa nabijenim puškama, da upere puške u nas te sasvim pristojno zapitaju: ‚Gospodo, što imate uza se? Nedajte se smetati, mi ćemo vam pomoći nositi', i slično, što se u ovakim zgodama govori, valjada onda ne bi bio luda, nego bi otvorio svoju torbu, položio bi svoj žuti prsluk, modri kaput, dvije košulje i sve ogrlice, narukvice, češljeve i ostalo, što još imaš, pristojno na zemlju te im zahvalio za život, koji ti poklanjaju?«

»Tako? Zar ti misliš«, odgovori naglo Feliks »da ću njima dati nakit, koji nosim svojoj gospođi kumi, otmenoj grofici? Prije ću žrtvovati život, prije ću dati, da me na male komade sasijeku. Zar mi ona nije zamjenjivala majku, zar me nije od moje desete godine dala odgajati, nije li plaćala nauk i odijelo i sve za me? A sada, kad smijem da je posjetim i kad joj nosim stvari, koje je ona kod majstora naručila a ja sam ih sâm izradio, sada, kad bih joj na lijepome nakitu mogao pokazati, što sam naučio, sada da to sve dadem razbojnicima i još

k tome žuti prsluk, koji sam također od nje dobio? Ne, volim umrijeti, nego da tim zlim ljudima dadem nakit svoje gospođe kume.«

»Ne budi luda!« usklikne bravar, »ako te ubiju ne će gospođa grofica i onako dobiti nakita. Zato je bolje, da ga dadeš i sačuvaš svoj život.«

Feliks nije odgovarao. Noć je sad sasvim pala, pa se kod nestalnoga svijetla mlađaka moglo vidjeti jedva na pet koračaja pred sobom. Feliks postajaše sve plašljiviji, držaše se bliže svome drugu i ne bijaše sa sobom na čistu, bi li njegove riječi i dokaze odobrio ili ne. Još su gotovo jedan sat ovako hodali, kad li u daljini opaze neko svijetlo. Mladi je zlatar držao, da se još ne smiju nadati, da je to gostionica, jer bi mogla biti i razbojnička kuća. Ali bravar ga je poučio, da razbojnici imadu svoje kuće ili spilje ispod zemlje te da to mora biti ona gostionica, koju im je opisao neki čovjek, kad su ulazili u šumu.

To bijaše dugačka, ali niska kuća. Pred njom su stajala jedna kola i čulo se, kako ržu konji u pokrajnjoj staji. Bravar mahne svome pratiocu, da pristupi k jednom prozoru, gdje je zaklopac još bio otvoren. Kad su se digli na prste, mogli su pregledati sobu. U naslonjaču kraj peći spavao je jedan čovjek, koji je po svome odijelu mogao biti kočijaš a jamačno i vlasnik onih kola, koja su stajala pred vratima. Na drugoj strani peći sjedile su jedna žena i djevojka te su prele. Za stolom uza zid sjedio je jedan čovjek. Imao je pred sobom čašu vina i poduprao je rukama glavu tako, da mu nijesu mogli vidjeti lica. Ali bravar zaključivao je po njegovu odijelu, da to mora biti otmen gospodin.

Dok su oni još tako vrebali, zalaje u kući pas. Bravarov pas mu odgovori, a na vratima pojavi se služavka i pogleda, gdje su stranci.

Obećali su, da će im dati večeru i krevete. Oni uđu, polože teške svežnjeve, štapove i šešire u kut i sjednu k onome gospodinu za stolom. On se uspravi, kad su ga pozdravili, i oni opaze fina mlada

čovjeka, koji im vrlo uljudno zahvali na pozdravu.

»Vi ste okasnili«, reče on. »Nijeste li se bojali za tako mrkle noći putovati kroz Spesart? Ja sam radije ustavio svoga konja u ovoj krčmi, nego da samo još jedan sat dalje putujem.«

»Imali ste, što se toga tiče, sasvim pravo, gospodine!« odvrati bravar. »Topot lijepa konja glazba je u ušima ovih ništarija te ih mami i sate daleko. Ali kad lunjaju kroz šumu dvojica tako jadnih momaka, kaošto smo mi, kojima bi i sami razbojnici mogli nešto da poklone, onda oni ni prstom ne maknu.«

»To je živa istina«, odvrati kočijaš, koji je pristupio k stolu, pošto ga je dolazak stranaca probudio. »Siromašna čovjeka ne će napasti radi njegova novca; ali ima primjera, da su siromašne ljude samo iz želje za ubijanjem smaknuli ili ih prisilili, da stupe u njihovu četu te služe kao razbojnici.«

»No, ako je tako s tim ljudima u šumi«, primijeti mladi zlatar, »onda će nas i ova kuća slabo zaštititi. Nas ima samo četiri, a s kućnim slugom pet. Ako im padne napamet te navale na nas desetorica, što možemo protiv njih da učinimo? A osim toga«, doda tiho šapćući, »tko nam jamči, da su gostioničari pošteni?«

»Tu smo već na dobrom putu«, odvrati kočijaš. »Ja poznajem ovu gostionicu već više od deset godina i nijesam nikad opazio ništa nepošteno. Muž je rijetkokad kod kuće; kaže se, da trguje vinom. Ali žena je mirna i ne želi nikome zla; ne, njoj činite krivo, gospodine!«

»Pa ipak«, prihvati mladi otmeni gospodin, »ipak ne bih sasvim zabacio to, što je on rekao. Sjećate li se glasina o onim ljudima, kojih je u ovoj šumi najednom bez traga nestalo. Mnogi od njih su prije toga rekli, da će u ovoj gostionici prenoćiti, a kad se dvije do tri nedjelje nije ništa o njima čulo te se počelo tražiti pa se zapitalo i ovdje u gostionici, rekli su, da nijesu nikoga od tih ljudi vidjeli. To je ipak sumnjivo.«

»Bog zna!« usklikne bravar. »Onda bi razboritije učinili, da se preko noći smjestimo ispod prvog drveta, nego da ovdje među ova četiri zida čekamo, dok opsjednu vrata, da ne možemo više nikud umaknuti. Prozori su naime okovani rešetkama«.

Uz taj razgovor svi su se zamislili. Nije se nikome činilo nevjerojatnim, da je ova krčma u šumi, bilo na silu ili dragovoljno, u sporazumu s razbojnicima. Zato im se činila noć opasnom. Ta koliko su priča čuli o tom, kako su putnike u snu razbojnici napali i ubili. Pa kad se već i ne bi radilo o njihovu životu, jedan je dio gostiju u ovoj šumskoj krčmi imao tako skučena sredstva, da bi teško podnijeli, da im netko otme ma i najmanji dio njihova imanja. Gledali su mrko i zabrinuto u svoje čaše. Mladi je gospodin zaželio, da jaši na svome konju otvorenom sigurnom dolinom; bravar zaželio je, da ima uza se kao stražu dvanaestoricu svojih drugova čvrstih šaka, oboružanih toljagama; zlatara je Feliksa bilo strah više za nakit svoje dobročiniteljice nego za život; a kočijaš, koji je zamišljeno otpuhnuo nekoliko dimova iz svoje lule, progovori tiho: »Gospodo, barem u snu ne smiju da nas napadnu. Ja ću, što se mene tiče, probdjeti čitavu noć, ako samo još jedan uzdrži sa mnom.«

»I ja ću« — »i ja«, uskliknu ostala trojica; »ja i onako ne bih mogao zaspati«, doda mladi gospodin.

»No, onda treba da se nečim zabavimo, da ostanemo budni«, reče kočijaš; »ja mislim da bismo se mogli kartati, kad smo upravo četvorica; to će nas uzdržati budnima i prikratiti nam vrijeme.«

»Ja se nikada ne kartam«, odgovori mladi gospodin, »u tome se bar ne mogu s vama da složim.«

»A ja karata ni ne poznajem«, doda Feliks.

»A što bismo mogli početi, ako se ne igramo«, reče bravar. »Hoćemo li pjevati? To ne ide. Time bismo samo namamili ove ništarije. Zar da si zadajemo poslovice i zagonetke te da ih rješavamo? Ni to ne traje dugo. Znate li što? Kako bi bilo, da

si nešto pripovijedamo? Bilo to veselo ili ozbiljno, istinito ili izmišljeno, ipak će nas bar toliko zadržati budnima i prikratiti nam vrijeme kao kartanje.«

»Ja sam zadovoljan, samo ako vi hoćete početi«, reče smješeći se mladi gospodin. »Vi gospoda, koja se bavite zanatom, putujete po svim zemljama po znate i nešto pripovijedati; ta svaki grad ima svojih priča i pripovijedaka.«

»Da, da, čuje se koješta«, odvrati bravar, »ali zato gospoda, kao vi, uče marljivo iz knjiga, gdje su napisane čudesne stvari. Onda biste već vi znali bolje da pripovijedate nego jedan priprosti zanatlija, kaošto smo mi. Čini mi se, da se ne varam, vi ste ili đak ili učenjak.«

»Učenjak nisam«, nasmješi se mladi gospodin, »ali zato đak i putujem preko praznika kući. Ali ono, što piše u našim knjigama, manje je zgodno za pripovijedanje od onoga, što ste vi ovdje ili ondje čuli. Zato počnite vi prvi, ako ovi ovdje hoće da slušaju.«

»Više od kartanja«, odvrati kočijaš, »vrijedi kod mene, ako netko pripovijeda kakovu lijepu priču. Često volim da vozim drumom i najlaganijim korakom, samo ako netko ide uza me te mi nešto lijepo pripovijeda. Često sam za lošeg vremena uzeo koga u kola uz uvjet, da mi nešto pripovijeda, a jednoga od svojih drugova, mislim, da samo zato toliko volim, jer znade priče, koje traju sedam sati, a i dulje.«

»Tako je isto i sa mnom«, doda mladi zlatar. »Ja veoma volim pripovijedanje, a moj majstor u Würzburgu morao mi je oduzeti knjige, da ne čitam previše priča te time ne zanemarim posao. Zato nađi samo nešto lijepo, bravaru. Ja znam, da ti možeš pripovijedati odsad pa sve do zore, a da ti priča ne nestane.«

Bravar nagne iz vrča, da se okrijepi za svoje predavanje, a zatim počne da priča priču o ukletom taliru.*

* „Priča o ukletom taliru" izašla je u zasebnoj knjižici uz cijenu od Din 6'—.

Gosti su pohvalili bravara, kad je svršio ovu ovu priču. »Što se sve čuje po svijetu,« usklikne kočijaš; doista sad se tek radujem, što nijesmo vrijeme kartanjem pokvarili, jer tako je u istinu bolje, a upamtio sam priču tako, da je sutra mogu pripovijedati svojim drugovima, a da ne pogriješim ni kod jedne riječi«.

»Meni je palo nešto napamet, dok ste vi to pripovijedali,« reče student.

»Ded pričajte, pričajte!« molili su bravar i Feliks.

»Dobro,« odgovori on, »da li je sad na meni red ili kasnije, svejedno je; ja ipak moram da ispripovjedim ono, što sam čuo. Ono, što ću sada pričati, kažu, da se doista jednom zbilo.«

On se smjesti na svome sjedalu i htjede upravo da počne pripovijedati, kad gostioničarka odmakne svoju preslicu i pristupi k gostima za stol.

»Sad je, gospodo, vrijeme, da se pođe u krevet,« reče; »odbilo je devet sati, a i sutra je dan.«

»Ej, pa ti pođi u krevet,« reče student, dodaj nam ovamo još jednu bocu vina, pa te ne ćemo dulje zadržavati.«

»Nikako,« odgovori ona mrzovoljno; »dogod u gostionici sjede gosti, ne mogu ni gazdarica, a ni družina da odu. Ukratko, gospodo, gledajte da dođete u svoje sobe; meni je vrijeme već predugo, a dalje od devet sati ne smije se u mojoj kući bdjeti ni piti.«

»Što vam pada napamet, gospo krčmarice?« progovori bravar začuđeno. »Što to vama može škoditi, da mi tu sjedimo, kad vi već odavna spavate. Mi smo pošteni ljudi i ne ćemo vam ništa odnijeti ni otići, a da vam ne platimo. Ali ne dopuštam ni u jednoj gostionici, da me tako bace napolje.«

Žena je bijesno prevrtala očima. »Žar vi mislite, da ću ja radi svakoga skitnice šegrtskoga, radi svakoga bekrije, koji daje, da zaslužim dvanaest novčića mijenjati svoj kućni red? Sad vam posljednji puta velim, da ovakovo opiranje ne podnosim.«

Još jednom htio je bravar da nešto odvrati, ali ga student značajno pogleda i namigne očima ostalima. »Dobro,« reče on, »ako gospa krčmarica tako želi, pođimo u svoje sobe. Ali svijetlo bismo željeli imati, da pogodimo put.«

»Tim vas ne mogu poslužiti«, odvrati ona mrko. »Ostali će već pogoditi put u mraku, a vama dostajat će ovaj komadić svijeće, nemam više ništa u kući.«

Bez riječi uzme mladi gospodin svijeću i digne se. Ostali pođu za njim, a djetići uzmu svoje svežnjeve, da ih kod sebe u sobi spreme. Oni pođu za studentom, koji im je svijetlio uza stepenice.

Kad su stigli gore, umoli ih student, da tiho stupaju, otključa svoju sobu i mahne im, da uđu. »Sad nema više sumnje,« reče on; »da će nas ona izdati. Nijeste li opazili, kako bojažljivo je nastojala, da nas otpremi u krevet, kako nam je uskratila sva sredstva, da možemo ostati zajedno. Ona jamačno misli, da ćemo sada leći i da će joj time igra biti lakša.«

»A ne mislite, da možemo još umaknuti?« upita Feliks. »U šumi možemo se ipak još lakše spasti, nego ovdje u sobi.«

»Ovdje su i prozori zatvoreni rešetkama,« usklikne student, koji je uzalud nastojao, da rasklima jednu od željeznih prečaka rešetke. »Ostaje nam tek jedan izlaz, ako želimo da umaknemo. Tek kroz kućna vrata. Ali ja ne vjerujem, da će nas oni pustiti.«

»Trebalo bi pokušati,« reče kočijaš; »ja ću pogledati, mogu li da dođem na dvorište. Ako je to moguće, vratit ću se po vas.« Ostali odobre ovaj predlog, kočijaš skine cipele i odšulja se na prstima do stuba. Njegovi drugovi plašljivo su prisluškivali gore u sobi. Već je bio sišao sretno i neopaženo niz polovinu stepenica:Ali kad je tamo okrenuo oko jednoga stupa, nenadano se uspravi pred njim ogroman pas, položi svoje šape na njegova ramena i iskesi upravo nasuprot njegovu licu dva reda dugačkih, oštrih zubi. On se nije usuđivao ni naprijed

ni natrag. Jer kad bi se i najmanje maknuo, zinuo bi taj strašni pas, da ga zgrabi za grkljan. Uto počne pas lajati i zavijati i začas pojave se sluga i gazdarica sa svijetlom.

»Kud idete, što želite?« poviče žena.

»Treba da uzmem još nešto iz svojih kola,« odgovori kočijaš drščući; kad su se naime otvorila vrata, opazio je u sobi više opaljenih, sumnjivih lica, same muškarce s puškama u ruci.

»To ste sve mogli i prije obaviti,« rekne ljutito gostioničarka. »Fasane, ovamo! Zatvori dvorišna vrata, Jakove, i posvijetli čovjeku do njegovih kola.« Pas povuče svoju groznu njušku i svoje šape sa ramena kočijaševih i utabori se opet poprijeko preko stepenica, a sluga zatvori dvorišna vrata i posvijetli kočijašu. Nije se moglo ni pomisliti na bijeg. Ali kad je smišljao što će zapravo da uzme iz svojih kola, padne mu na pamet, da ima funtu voštanica, koje treba da preda u obližnjem gradu.

»Onaj komadić svijeće gore može jedva da potraje još četvrt sata,« reče u sebi; »a ipak treba da imamo svijetlo!« Uzme dakle dvije voštanice iz kola, sakrije ih u rukav i izvuče onda za izliku svoju kabanicu, kojom će se, kako je rekao slugi, noćas pokriti.

Sretno dođe opet u sobu. Pripovijedao je o velikome psu, koji leži kao straža na stepenicama, o ljudima, koje je samo letimično vidio, o svemu, što su učinili, samo da se pred njime osiguraju i napokon uzdišući reče:

»Ove noći ne ćemo preživjeti.«

»To ne mislim,« reče student, »ipak ne mogu da te ljude držim tako ludima, da bi radi ove neznatne koristi, koju bi od nas imali, ubili četvoricu ljudi. Ali branit se ne smjemo. Ja ću ipak najviše izgubiti. Moj je konj već u njihovim rukama, a tek pred četiri nedjelje dao sam za nj pedeset dukata. Rado im dajem i svoju kesu i svoje odijelo, jer napokon, ipak mi je draži život od ovoga svega.«

»Lako je vama govoriti,« odvrati kočijaš. »One

stvari, koje biste vi mogli izgubiti, lako se opet naknade. Ali ja sam poslan iz Aschaffenburga i imam kojekakovu robu na svojim kolima, a u staji su mi dva lijepa konja, jedino moje blago.«

»Ja nikako ne mogu vjerovati, da će vama učiniti što na žao,« reče zlatar. »Da orobe glasnika, diglo bi se previše vike i graje u zemlji. Ali i ja sam za ono, što je ovaj gospodin kazao. Radije ću odmah sve dati, što imam, i zakleti se, da ne ću ništa odati, pa nikad ni tužiti, nego da se za svoj neznatni imetak borim s ljudima, koji imadu puške i samokrese.«

Kočijaš je za toga razgovora izvukao svoje voštanice. Prilijepi ih o stol i upali. »Hajde da u ime božje čekamo, što će nam se dogoditi,« progovori on. »Opet ćemo sjesti zajedno i govorom se uzdržavati od sna.«

»Tako je,« reče student. A jer smo se prije ustavili kod mene, pripovijedat ću vam divnu pripovijetku o Mužiću staklaru i šumskom divu.*

— — — — — — — — — — — — — — — —

Kad je pripovjedač bio u sredini priče prekine njegove riječi neki šum iz gostionice. Čulo se, kako su se dovezla kola, nekoliko glasova tražilo je svijetlo, netko je jako kucao na dvorišna vrata, a usto je lajalo nekoliko pasâ. Soba, koju su dobili kočijaš i djetići, imala je prozore na cestu. Sva četiri gosta skoče sa svojih mjesta i potrče onamo, da vide, što se dogodilo. Koliko su mogli razabrati kod svijetla jedne laterne, pred gostionicom su stajala velika putna kola; upravo je neki visoki čovjek iskrcavao iz kola dvije koprenom zastrte žene. Vidjelo se još, kako jedan kočijaš u livreji otpreže konje, a jedan sluga skida kovčege. »Ovima neka se Bog smiluje,« uzdahne kočijaš; »ako ti živi i zdravi izađu iz ove gostionice, onda se ni ja više ne bojim za svoja kola.«

»Mir!« šapne student. »Slutim, da zapravo ne

* Pripovijetka „Mužić staklar i šumski div" izašla je u zasebnoj knjizi uz cijenu od Din 10·—.

vrebaju na nas, nego na ovu damu. Jamačno su i ovi dolje već bili obaviješteni o njenome putu. Kad bismo je samo mogli upozoriti! No, stani! Ta u čitavoj gostionici nema nijedne poštene sobe za gospođe, osim one, koja se nalazi do moje sobe. Tamo će je odvesti. Ostanite vi mirno u ovoj sobi, a ja ću nastojati da obavijestim poslugu.«

Mladić se odšulja u svoju sobu, utrne svijeće i ostavi samo ono svijetlo, koje mu je gostioničarka dala. Onda stane prisluškivati kod vrata.

Doskora dođe gostioničarka s gospođama uza stepenice gore i odvede ih uz prijazne i blage riječi u pokrajnju sobu. Nagovarala je svoje goste, da odmah legnu, jer su sigurno umorni od puta; onda pođe opet dolje. Skoro zatim začuje student, kako se netko teškim muškim koracima penje uza stube. On otvori oprezno vrata i opazi kroz malenu pukotinu onoga visokog čovjeka, koji je iskrcao gospođe iz kola. Imao je na sebi lovačko odijelo, a o boku visio mu je lovački nož. Bio je sigurno putni konjušnik ili pratilac onih gospođa. Kad student opazi, da je ovaj sam došao gore, otvori naglo vrata i mahne čovjeku, neka uđe u njegovu sobu. On začuđeno pristupi bliže i prije nego što je mogao zapitati, što želi, prišapne mu student:

»Gospodine, noćas ste zapali u razbojničku krčmu.«

Čovjek se prestraši; ali student ga uvuče sasvim u svoja vrata i ispripovjedi mu, kako je u ovoj kući sve sumnjivo.

Lovac se veoma zabrine, kad je to čuo. On razjasni mladiću, da su te gospođe, grofica i njena sobarica, najprije htjele čitavu noć da voze, ali nekih pola sata pred tom krčmom susreli su jednoga jahača, koji ih je zazvao i zapitao, kuda putuju. Kad je razabrao, da su namjerile čitavu noć putovati Spesartom, stane ih odgovarati od toga, govoreći da je to vrlo opasno. »Ako Vam je što stalo do savjeta poštena čovjeka,« dodao je, »odustanite od te misli. Nedaleko odavde ima gostionica. Kakogod ona bila

loša i neudobna, prenoćite radije tamo, nego da se u ovoj mrkloj noći bez potrebe izlažete opasnosti.« Čovjek koji im je to svjetovao, činio se vrlo poštenim te je grofica od straha pred razbojničkim napadajem zapovjedila, da se ustave kod te krčme.

Lovac je držao, da mu je dužnost obavijestiti gospođe o pogibelji, u kojoj se nalaze. On ode u drugu sobu i odmah zatim otvori vrata, koja su iz grofičine sobe vodila u studentovu. Grofica, žena od kojih četrdeset godina, pristupi blijeda od straha k studentu i on joj morade još jednom sve ponoviti. Onda su se svjetovali, što treba da učine u tome očajnom položaju i zaključili, da će tako oprezno, kako je samo moguće dopremiti ovamo dva sluge, kočijaša i djetiće, da se u slučaju navale bar zajedno mogu braniti.

Kad su doskora zatim sve tako uredili, zatvore na grofičinoj sobi ona vrata, što vode u hodnik, te ih zakrče ormarima i stolcima. Ona sjedne sa svojom sobaricom na krevet, a njezina dva sluge stražila su uz nju. A pređašnji gosti i lovac posjedaju u studentovoj sobi oko stola i odluče očekivati pogibelj. Moglo je sada biti otprilike deset sati. U kući bilo je sve mirno i tiho, i još se nije nitko micao, da uzbuni goste. Tada reče bravar: »Bilo bi ipak najbolje, da radimo kao i prije, da se održimo budnima. Mi smo naime pripovijedali svakojake priče, koje smo znali, a ako gospodin lovac nema ništa protiv toga, mogli bismo nastaviti.« Ali lovac nesamo da da se nije tome protivio, nego, da pokaže svoju spremnost, obeća, da će sam nešto pripovijedati. On započne da pripovijeda divnu priču iz doba Kalifa Harun-al-Rašida: Saidova Sudbina *

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Kraj ovakove zabave ne bi mi pao na oči san, da moram bdjeti i dvije, tri ili više noći,« reče bravar, kad je lovac svršio priču Saidova sudbina, koja je bila ljepša od ma koje priče iz 1001 noći. »I često

* Pripovijetka „Saidova Sudbina" izišla je u zasebnoj knjizi uz cijenu od Din 8·—.

sam se uvjerio, da je tome tako. Tako sam nekad bio djetić kod nekog ljevača zvonova. Majstor bio je bogat čovjek i nije bio škrtica; i upravo zato smo se nemalo čudili, da se jednom, kad smo imali neki veliki posao, sasvim protiv svoga običaja, pričinio vrlo škrtim. Lijevalo se zvono za novu crkvu, a mi šegrti i djetići morali smo cijele noći sjediti kod ognjišta i podržavati vatru. Mi smo sasvim sigurno mislili, da će majstor metnuti na pipu koje svoje burence i ponuditi nas najboljim vinom. Ali nije bilo tako. Dao nam je samo, da svakog sata po jednom gucnemo i stane pripovijedati o svome putovanju i svom životu kojekakove priče, onda je došao red na najstarijega djetića i tako redom, i nijedan od nas ne postane pospan, jer smo svi željno slušali. I prije nego što smo pomislili, bio je dan. Tad smo spoznali lukavstvo majstorovo, da nas je govorenjem htio zadržati budnima. Jer kad je zvono bilo gotovo, nije štedio svojim vinom i naknadio je ono, što je one noći mudro zanemario.«

»To je bio razborit čovjek,« odvrati student, »jer protiv sna to znam sigurno, ništa ne pomaže nego govor. Zato ne bih ove noći htio biti sâm, jer se oko jedanaest sati ne bih mogao obraniti od sna.«

»Na to su i seljaci mislili,« reče lovac: »Kad žene i djevojke za dugih zimskih večeri kod svijetla predu, onda ne ostaju same kod kuće, jer bi tu sigurno kraj posla zaspale, nego se sastaju na takozvanim prelima, sjedaju u velikom društvu k poslu i pripovijedaju.«

»Da,« upadne mu u riječ kočijaš, »ali tu se često pripovijedaju grozne stvari, da bi se čovjek mogao pošteno pobojati, jer oni pripovijedaju o vatrenim duhovima, koji hodaju po livadi, o koboldima, koji noću buče po sobama i o sablastima, koje straše ljude i marvu.«

»Onda se jamačno ne zabavljaju baš najbolje,« odvrati student. »Meni, priznajem, nije ništa tako mrsko kao priče o duhovima.«

»Ej, a ja mislim upravo protivno,« usklikne bravar. »Meni je vrlo neugodno, kad se pripovijeda kakova grozna priča. To je kao da se za kišna vremena spava pod krovom. Čuje se kako kapljice tik, tak, tik, tak,, šume po krovu, a čovjeku je lijepo i toplo na suhu. Kad se tako kod svijetla i u društvu priča o duhovima, osjeća se čovjek sigurnim i ugodno.

»Ali kasnije?« reče student. »Ako je to slušao onaj, koji je odan smiješnom vjerovanju u duhove, ne će li se taj strašiti, kad bude sâm i u mraku? Ne će li misliti na sve grozote, koje je čuo? Ja se još danas ljutim na te priče o duhovima, kad mislim na svoje djetinjstvo. Ja sam bio živ, i bistar dječak, te sam moguće bio nešto nemirniji, nego što je to bilo ugodno mojoj dadilji. Zato ona nije znala nikakovo drugo sredstvo, da me ušutka, nego me je strašila. Pripovijedala mi je svakojake grozne priče o vješticama i zlim duhovima, koji plaše po kući, a kad se kakova mačka naganjala po tavanu, prišapnula bi mi preplašena:

»Čuješ li, sinko? Sad opet hoda gore i dolje po stepenicama taj mrtvac. Nosi pod pazuhom svoju glavu, ali mu se oči ipak sjaju kao svjetiljke. Namjesto prstiju ima pandže, a kad koga sretne u mraku, zakrene mu vratom.«

Ljudi smijali su se tim pričama. Ali student nastavi: »Ja sam bio premlad, a da bih mogao vidjeti, da je to sve neistinito i smišljeno. Ja se nijesam bojao ni najvećega lovačkog psa, bacio sam svakoga svog druga u pijesak, ali kad bih došao u mrak, zatvarao sam od straha oči. Vjerovao sam naime, da će se sad došuljati mrtvi muž. Došlo je dotle, da se nisam više usuđivao sâm bez svijetla izaći na vrata, kad je nastao mrak i koliko puta me je kasnije otac istukao, da je vidio ovu nevaljanštinu. Ali se dugo nijesam mogao otresti toga djetinjskoga straha, a samo moja luda dadilja bila je tome kriva.«

»Da, to je velika pogrješka,« primijeti lovac, »kad djetinje misli ispunjaju takim praznovjericama.

Uvjeravam vas, da sam poznavao hrabre, srčane muževe, lovce, koji se inače nijesu bojali pred trojicom neprijatelja — pa kad bi noću morali u šumi vrebati na divljač ili zvjerokradice, onda bi im često nestajalo srčanosti: oni bi naime u drvetu vidjeli groznu sablast, u grmu vješticu, a dvije krijesnice pričinjale bi im se očima strašne nemani, koja u mraku na njih vreba.

»Pa ne mislim, da su samo za djecu zabave ove vrste vrlo štetne i glupe,« odvrati student, nego za svakoga. Ta koji će se razborit čovjek zabavljati životom i bîti stvari, koje su zapravo istinite samo u mozgu lude. Tamo one plaše ,ali inače nigdje. Ali najštetnije su te priče za narod na selima. Tamo se čvrsto i nepokolebljivo vjeruje u ovakove ludosti, a ta se vjera još pojačava na prelima i u gostionicama, gdje ljudi sjedaju u zbijene krugove te plašljivim glasom pripovijedaju najstrašnije priče.«

»Da, gospodine!« odvrati kočijaš, »vi zacijelo nemate krivo. Ovakvim je pričama nastala već mnoga nesreća ,štoviše moje je rođena sestra zbog toga jadno završila svoj život.«

»Kako to? Zbog takovih priča!« uskliknu muškarci začuđeno.

»Da, zbog takovih priča,« govorio je on dalje. U selu, gdje je stanovao naš otac, također je običaj, da se za zimskih večeri žene i djevojke sastaju na prelima. Tada dolaze mladi momci i pripovijedaju koješta. Tako se desilo jedne večeri, da se govorilo o sablastima i utvorama, a mladi su momci pripovijedali o jednom starom trgovčiću, koji je već pred deset godina umro, ali u grobu nije našao mira. Svake noći baca on sa sebe zemlju, izlazi iz groba, šulja se lagano i kašljucajući, kako je to za života radio, u svoj dućan i važe tamo šećer i kafu mrmljajući za se nekakovu pjesmicu. Mnogi su tvrdili, da su ga vidjeli, a žene i djevojke stale su se plašiti. Ali moja sestra, djevojka od šesnaest godina, htjela je biti pametnija od drugih i reče: ‚Ja tome svemu ne vjerujem. Tko jednom umre, taj više ne dolazi!' Ona je to rekla,

ali nažalost nije bila uvjerena o tom, jer se i ona već često bojala. Tad reče jedan od mladića: »Ako ti tako vjeruješ, onda se ne ćeš pred njim ni bojati. Njegov je grob samo dva koraka udaljen od groba Katice, koja je nedavno umrla. Ohrabri se jednom i pođi na groblje, ustrgni sa Katičina groba jedan cvijet i donesi nam ga, onda ćemo ti vjerovati, da se nijesi bojala trgovca.«

Moja se sestra stidjela, da bi joj se ostali rugali, zato reče: »O, to za me nije teško. Kakav cvijet želite?«

»U čitavom selu ne cvatu bijele ruže nego tamo, zato nam donesi kitu od njih,« odvrati jedna od njezinih prijateljica. Ona ustane i pođe, a svi muškarci pohvale njezinu srčanost. Ali žene klimale su glavama i govorile: »Samo ako to dobro prođe!« Moja sestra pođe prema groblju. Mjesec je jasno sjao i nju počne hvatati strava, kad je je sat stao izbijati dvanaest, a ona je otvorila vrata groblja.

Ona je prešla već mnogi grobni humak, koji je poznavala, a u srcu bivalo joj je sve neprijatnije, što se više približavala Katičinim bijelim ružama i sablasnom grobu trgovčevu.

Sad je stigla onamo. Dršćući pokleknu i stane kidati cvijeće. Tad joj se pričini, da sasvim u blizini čuje šum. Dva koraka od nje odleti zemlja s jednog groba i polagano se iz njega uzdigne neka pojava. Bijaše to star, blijed čovjek sa kapicom za spavanje na glavi. Moja se sestra prestraši. Ali kad onaj iz groba stane muklim glasom govoriti: »Dobar večer, djevice, otkud tako kasno?« tad je popadne smrtni strah. Uzdigne se, potrči preko grobova k onoj kući, ispripovijedi gotovo bez duše, što je vidjela i tako smalakše, da su je morali odnijeti kući. Što nam je koristilo, kad smo slijedećeg dana doznali, da je to bio grobar, koji je tamo kopao grob te govorio mojoj jadnoj sestri. Ona padne, još prije nego što je mogla to saznati, u veliku vrućicu, od koje za tri dana umre. Ruže za svoj pogrebni vijenac sama je uzabrala.«

Kočijaš umukne, a u njegovim se očima zablistala suza; ostali gledali su ga sažalno.

»Tako je i to jadno dijete moralo propasti od ove lude praznovjerice,« reče mladi zlatar. »Pala mi je sad napamet jedna priča, koju bih vam htio pripovijedati. I ona je u vezi s takovim žalosnim događajem.

I on poče da priča čudesnu priču o zlatnom brodu Karmilhanu, čije blago leži u zagonetnoj Stenfolskoj spilji na dnu mora.*

— — — — — — — — — — — — — — — —

»Ponoć je već davno prošla,« reče student, kad je mladi zlatar svršio svoju priču, »sad valjada nema više opasnosti, a ja sam, što se mene tiče, tako pospan, da bih svima mogao savjetovati da legnu i mirno zaspe.

»Prije dva sata u noći ne možemo biti sigurni,« odvrati lovac; »poslovica kaže, da od jedanaest do dva sata tatovi kradu.«

»To i ja mislim,« primijeti bravar, »jer ako nas kane napasti, nema zgodnijega vremena od ponoći. Zato mislim, da bi studiosus mogao nastaviti svoju pripovijetku, koju još nije sasvim svršio.«

»Ja se ne branim,« reče on, »iako naš susjed, gospodin lovac, nije čuo početka!«

»Ja ga moram misliti; samo počnite,« reče lovac.

»No onda,« htio je student upravo započeti, kad ih prekine lajanje nekog psa. Svi zadrže dah i stanu slušati. Ujedno dojuri jedan od slugu iz sobe grofičine i poviče, da deset ili dvanaest ljudi sa svih strana dolaze prema gostionici.

Lovac pograbi svoju pušku, student svoj pištolj, djetići svoje štapove, a kočijaš izvuče iz džepa dugačak nož. Tako su stajali i gledali bespomoćno jedan drugoga.

»Hajdemo na stepenice!« poviče student. »Dvojica će ili trojica od tih lupeža ipak prije po-

* Priča „Stenfolska Spilja" izišla je u zasebnoj knjizi uz cijenu od Din 4·—.

ginuti, nego što mi budemo svladani.« Ujedno preda bravaru svoj drugi samokres i dogovori se s njim, da će jedan za drugim pucati. Oni se postave na stepenice. Student i lovac zapremili su im upravo cijelu širinu. Sa strane lovčeve stajao je hrabri bravar i naginjao se preko ograde držeći cijev svoga samokresa uperenu prema zaokretu stepenica. Zlatar i kočijaš stajali su iza njega, pripravni da izvrše svoju dužnost, ako dođe do borbe između pojedinaca. Tako su stajali nekoliko minuta u nijemu očekivanju. Napokon se začuje, kako se otvaraju kućna vrata i njima se pričini, da čuju šapat od nekoliko glasova.

Sad se začuje, kako se koraci nekolicine ljudi približuju stepenicama, a na prvoj polovini opaze se tri čovjeka, koji jamačno nijesu bili spremni na doček, koji im je bio priređen. Jer čim su okrenuli oko stupa na stepenicama, poviče lovac jakim glasom: »Stoj! Samo korak dalje i vi ste mrtvi! Napnite kokote, prijatelji, i gađajte dobro!«

Razbojnici se prestraše, naglo se povuku i stanu se s ostalima svjetovati. Iza kratkog vremena dođe jedan od njih natrag i progovori: »Gospodo! bilo bi ludo od vas da žrtvujete svoj život. Nas ima naime dosta, da vas sasvim uništimo. Ali se povucite; nijednome od vas ne će nitko ništa na žao učiniti; mi ne ćemo od vas da uzmemo ništa, pa ni u vrijednosti od jednog groša.«

»Pa šta onda hoćete?« usklikne student. »Mislite li, da ćemo se u ovakovu fukaru pouzdati? Nikad! Ako želite što uzeti, dođite u ime božje. Ali prvome, koji okrene oko ugla, prosvirat ću glavu tako, da ga nikad više ne će zaboljeti.«

»Predajte nam sami od svoje volje gospođu,« odgovori razbojnik. »Ništa joj se ne će dogoditi. Mi ćemo je odvesti na sigurno i udobno mjesto. Njena pratnja može da odjaši natrag i javi gospodinu grofu, neka je za dvadeset tisuća forinti otkupi.«

»Zar da nam pravite ovakove prijedloge?« odvrati lovac, škripeći od bijesa i napne kokot. »Ja ću brojiti do tri, i ako se kod tri ti ne makneš, onda ću odapeti. Jedan, dva, —«

»Stoj!« poviče razbojnik gromkim glasom. »Je li to pošteno, da se puca na neoružana čovjeka, koji s vama u miru pregovara? Ludi čovječe, možeš da me ubiješ, pa tek onda nijesi stvorio nikakovo junaštvo. Ali ovdje stoji dvadesetorica mojih drugova, koji će me osvetiti. Što koristi onda tvojoj grofici, ako vi mrtvi ili osakaćeni ležite na stepenicama. Vjeruj mi, ako dragovoljno pođe s nama, postupat ćemo s njome s najvećim poštovanjem. Ali ako se ti, dok ja do tri nabrojim, ne kaniš kokota, onda će joj biti loše. Pusti kokot, jedan, dva, tri!«

»S tim psima nema šale,« šapne lovac vršeći nalog razbojnikov; »istina, moj život ne vrijedi mnogo, ali ako ja jednoga od njih ustrijelim mogli bi oni s mojom gospodaricom to oštrije postupati. Zapitat ću groficu za savjet. Dajte nam,« nastavi on glasno, »primirje od pola sata, da pripravimo groficu. Ona bi, da to ovako nenadano dozna, umrla od straha.«

»Pristajemo,« odvrati razbojnik i postavi u isti mah šestoricu ljudi na kraj stepenica.

Smeteni i zatečeni slijedili su nesretni putnici lovca u grofičinu sobu. Ta soba bila je tako blizu i oni su tako glasno pregovarali, da njoj nije izmaknula nijedna riječ. Ona je bila blijeda i jako je drhtala, ali ipak se činilo, da je čvrsto odlučila predati se svojoj sudbini: »Zašto da bez koristi stavljam na kocku život tolikih poštenih ljudi?« reče ona; »zašto da vas potičem na uzaludan otpor, vas, koji me ni ne poznajete? Ne, ja vidim, da nema drugoga spasa, nego da pođem s ovim bijednicima.«

Svi su bili ganuti srčanošću i nesrećom ove gospođe. Lovac je plakao i kleo se, da ove sramote ne može preživjeti. Student je grdio sebe i svoje šest stopa dugačko tijelo. »Da sam samo za pola glave niži,« usklikne on, »i da nemam brade, onda bih znao, što mi je činiti. Gospođa grofica dala bi mi svoje odijelo i ovi bi bijednici jako kasno saznali, kako su se prevarili.«

I Feliksa je nesreća ove žene vrlo potresla. Čitavo biće njeno pričini mu se tako nježnim i poznatim. Bilo mu je, kao da se njegova majka, koja je rano preminula, nalazi u tom strašnom položaju. On se osjećao tako hrabrim, tako jakim, da bi bio rado svoj život dao za njezin. A kad je student izgovorio ove riječi, sine mu najednom u duši jedna misao. On zaboravi za strah, sve obzire te mišljaše samo na spas ove gospođe. »Ako je samo to,« progovori stupajući smeten i crven naprijed, » i ako samo sitno tijelo, neobrasla brada i hrabro srce treba, da se milostiva gospođa oslobodi, onda možda ni ja nisam previše loš zato. Obucite u ime božje moj kaput, metnite moj šešir na svoju lijepu kosu i uzmite moj svežanj na svoja leđa i — pođite kao Feliks, zlatar, svojim putem.«

Sve je zadivila srčanost mladićeva. Lovac mu padne radosno oko vrata. »Zlatni dečko,« usklikne on, to bi ti htio učiniti? Htio bi, da te strpamo u haljine moje milostive gospođe i da je spasiš? To ti je sâm Bog metnuo u pamet. Ali sam ne ćeš ići. Ja ću dati, da me zajedno s tobom zarobe, ja ću ostati uza te kao tvoj najbolji prijatelj i dok ja živim, oni te se ne će ni taknuti.« — »I ja putujem s tobom, tako mi života!« usklikne student.

Dugo je trebalo, dok su groficu predobili za taj prijedlog. Ona nije mogla da podnese te misli, da bi se strani čovjek morao za nju žrtvovati. Ona je pomišljala, da će se kasnije, kad razbojnici to otkriju; grozno osvetiti na tome nesretniku. Ali napokon pobijede nešto molbe mladih ljudi, a nešto i uvjerenje, ako ona bude slobodna, da će moći sve poduzeti, da svoga spasitelja opet oslobodi. Ona pristane. Lovac i ostali putnici otprate Feliksa u studentovu sobu, gdje je brzo prebacio preko sebe nešto grofičine odjeće. Lovac mu prikopči još na glavu nekoliko krivih uvojaka grofičine sobarice i metne mu ženski šešir, te su ga svi uvjeravali, da ga se ne može prepoznati. Pa i sam bravar kleo se, da bi, da ga sretne

na ulici, brzo skinuo šešir te ne bi ni slutio, da se klanja svome srčanom drugu.

Grofica je međutim pomoću svoje sobarice iz torbe mladoga zlatara izvadila odijelo. Šešir, nabijen duboko na glavu, putni štap u ruci i nešto olakšana torba na leđima činile su je sasvim nepoznatom te bi se putnici u svako drugo doba bili od srca nasmijali ovoj smiješnoj maskarati. Novi djetić zahvali Feliksu sa suzama u očima i obeća mu najbržu pomoć.

»Imam samo još jednu molbu,« progovori Feliks. »U ovoj torbi, što je na leđima nosite, nalazi se jedna mala kutija. Spremite je pomnjivo. Da se ona izgubi, bio bih zauvijek nesretan. Ja je moram donijeti svojoj pomajci i —«

»Gotfrid, lovac, znade moj dvorac,« reče ona. »Sve će vam se opet neoštećeno povratiti. Ja se naime nadam, da ćete vi, plemeniti mladiću, doći onda sami, da primite moju i mojega muža hvalu.«

Još prije nego što je Feliks mogao da odgovori, začuju se sa stubišta grubi glasovi razbojnika. Oni su vikali, da je vrijeme prošlo i da je sve spremno za grofičin odlazak. Lovac pođe k njima dolje i razjasni im, da on gospođe ostaviti ne će i da će radije s njima poći, bilo kud bilo, nego da se bez svoje gospodarice pojavi pred svojim gazdom. I student izjavi, da će pratiti gospođu. Oni su se posavjetovali o tome i napokon su pristali pod uslovom, da lovac smjesta preda svoje oružje. Ujedno zapovjede, da ostali putnici budu mirni, kad oni odvedu groficu.

Feliks spusti koprenu, koja je bila ovješena oko njegova šešira, sjedne u kut, podupre čelo rukom te je kao duboko ražalošćena žena očekivao razbojnike. Putnici bijahu se povukli u drugu sobu, ali tako, da su mogli pregledati ono, što se zbivalo. Lovac sjedio je hineći žalost, ali je dobro pazio na drugi kut sobe, u kojoj je stanovala grofica. Kad su nekoliko časaka ovako sjedili, otvore se vrata, a lijep, dobro obućen čovjek, od nekih trideset i šest godina stupi u sobu. Nosio je neku vrstu vojničke

uniforme, jednu kolajnu na prsima, dugačku sablju o boku, a u jednoj je ruci držao šešir, s kojega se vijalo lijepo perje. Dvojica njegovih ljudi opsjednula su vrata, čim je on unišao.

On pođe poklonivši se duboko prema Feliksu. Činilo se, da je malo u neprilici pred gospođom tako visoka staleža. Nekoliko je puta počinjao i napokon mu uspije da progovori sređeno. »Milostiva gospođo,« reče on, »ima slučajeva, gdje treba da se pokaže ustrpljivost. Takav je i vaš slučaj. Nemojte misliti, da ću samo na časak zaboraviti na poštovanje koje treba da vam iskazujem. Vi ćete imati svu udobnost, vi se ne ćete moći ni na što potužiti, ako ne na strah, koji ste ove večeri pretrpjeli.« Ovdje zašuti, kao da očekuje odgovor, ali kad je Feliks mukom mučao, nastavi: »Nemojte u meni gledati obična tata ni razbojnika. Ja sam nesretan čovjek, kojega su teške životne prilike nagnale na takav život. Mi ćemo se zauvijek udaljiti iz ovoga kraja, ali mi trebamo novaca za put. Bila bi nam igrarija, da smo napali trgovce ili poštanska kola. Ali onda bismo možda bili unesrećili više ljudi zauvijek. Gospodin grof, vaš muž, pred šest je nedjelja baštinio pet stotina tisuća talira. Mi molimo dvadeset tisuća forinti od toga preobilja, a to je sigurno pravedan i čedan zahtjev. Vi ćete zato učiniti tu milost, da sad odmah svome suprugu napišete otvoreno pismo, u kojem ćete mu javiti, da vas mi zadržavamo i neka što prije pošalje novce. U protivnom slučaju — vi me razumijete — mi bismo onda morali s vama malo oštrije postupati. Novac ćemo preuzeti samo u tom slučaju, ako ga donese ovamo jedan jedini čovjek uz jamstvo najstrože šutnje.«

Ovaj prizor su promatrali svi gosti te šumske gostionice najnapetijom pažnjom, a najviše sâma grofica. Ona je mislila, da bi je mladić, koji se za nju žrtvovao, svakog časa mogao odati. Ona je odlučila otkupiti ga za veliku cijenu, ali isto tako čvrsto bijaše odlučila, da se s razbojnicima ni za kakovu cijenu ne će maknuti ni koraka dalje. Ona je u džepu zla-

tareva kaputa našla nož. Držala ga je otvorena grčevito u ruci, spremna, da se radije ubije, nego da pretrpi takovu sramotu. Ništa manje nije se ni sâm Feliks bojao. Hrabrila ga je doduše i tješila misao, da je muževno i časno djelo na onakav način pomagati ženi bez pomoći i u nuždi. Ali on se bojao, da će se svakom kretnjom i svojim glasom odati. Njegov se strah povećao, kad je razbojnik stao govoriti o pismu, koje on treba da napiše.

Kako da piše? Kako da nazove grofa i kako da sastavi pismo, a da se ne oda.

Njegov je strah došao do vrhunca, kad harambaša postavi preda nj papir i pero te ga zamoli, da makne koprenu i piše.

Feliks nije znao, kako mu lijepo pristaje nošnja, u koju je bio obučen. Da je to znao, ne bi se ni najmanje bojao, što se mora otkriti. Jer kad je napokon od nužde morao da makne koprenu, činilo se, da gospodin u uniformi, zadivljen ljepotom gospođe i njenim nešto malo muškim crtama, nju još s više poštovanja promatra. To nije izmaknulo bistru pogledu mladoga zlatara. Smiren, što bar u ovom opasnom času nema da se boji nikakova otkrića, pograbi pero i stane pisati svome tobožnjemu mužu onako, kako je jednom u nekoj staroj knjizi čitao. On je pisao:

Moj gospodaru i mužu,

Mene nesretnu ženu zadržali su na mom putu usred noći ljudi, za koje ne mislim, da baš imadu dobrih namjera. Oni će me tako dugo držati, dok vi, gospodine grofe, ne položite za me svotu od 20.000 forinti.

Kod toga je uvjet, da se vi poradi te stvari ni najmanje ne potužite kod vlasti niti da zatražite njihovu pomoć, te da novce po jednom jedinom čovjeku pošaljete u šumsku gostionicu u Spesart. U protivnom slučaju zaprijetili su mi duljim i težim zatočenjem.

Zaklinje vas za što bržu pomoć

vaša nesretna žena.

On pruži ovo čudnovato pismo vođi razbojnika, koji ga pročita i odobri. »Stoji samo do vaše odredbe,« nastavi on, »hoćete li svog lovca ili sobaricu odabrati da vas prati. Jednu od tih osoba poslat ću s pismom natrag vašem gospodinu suprugu.«

»Lovac i ovaj gospodin će me pratiti,« odvrati Feliks.

»Dobro,« odvrati on te pođe prema vratima i pozove sobaricu, »protumačite ovoj ženi, što treba da čini.«

Sobarica osvane dršćući i tresući se. I Feliks problijedi, kad je pomislio, kako bi se lako sad opet mogao odati. Ali nepojmljiva hrabrost, koja ga je ojačala i u onim opasnim časovima, opet mu je i sada stavila u usta riječi. »Nemam ništa da ti naložim«, govorio je on, »nego da zamoliš grofa, da me što prije izvuče iz ovoga nesretnog položaja.«

»I« nastavi razbojnik, »da gospodinu grofu najtočnije i najjasnije preporučite, da o svemu šuti i da protiv nas ne poduzima ništa, dok mu žena opet ne bude u rukama. Naše uhode će nas dosta rano o svemu obavijestiti, a onda ne jamčim ni za što.«

Sobarica dršćući obeća sve. Još joj naloži, neka nešto odijela i rublja za gospođu groficu zamota u svežanj, jer se ne mogu natovariti s mnogo prtljage, a kad je to bilo gotovo, zamoli vođa razbojnika poklonom gospođu, da pođe za njim. Feliks ustane, a lovac i student su ga slijedili i sva trojica u pratnji harambaše pođu niz stepenice.

Pred gostionicom stajalo je mnogo konja. Jednoga ponude lovcu, a drugi lijepa, malena životinja opremljena ženskim sedlom, stajao je spreman za groficu. Trećega dali su studentu. Kapetan uzdigne mladoga zlatara u sedlo, pričvrsti ga i onda se sâm popne na svog konja. On se postavi z desne gospođi, a s lijeve jahao je jedan razbojnik. Na isti su način opkolili lovca i studenta. Kad je i ostala družba posjedala na konje, dade harambaša sviralicom znak za polazak i doskora je čitave čete nestalo u šumi.

Društvo, koje je bilo sakupljeno u gornjoj sobi,

malo se pomalo oporavljalo od svog straha. Oni bi bili, kao što se običava događati iza velike nesreće ili nenadane pogibelji, možda postali i veseli, da se nisu zabavljali mišlju na svoja tri druga, koje su odveli ispred njihovih očiju. Stali su da se dive mladome zlataru, a grofica lila je od ganuća suze, kad bi pomislila, da ima tako mnogo zahvaliti jednome čovjeku, kojemu nije nikad prije učinila ništa dobro, kojega nije ni poznavala. Sve je tješilo to, što su ga pratili junački lovac i hrabri student. Ta oni ga mogu tješiti, ako se mladi čovjek osjeti nesretnim, a mislili su i to, da će lukavi lovac možda otkriti način, kako da je spase bijegom. Oni su se još svjetovali, što treba da rade. Grofica odluči, budući da je nije vezala nikakova zakletva prema razbojnicima, otputovati k svomu mužu i poduzeti sve, da otkrije boravište zatočenih te ih oslobodi. Kočijaš obeća, da će odjašiti u Aschaffenburg i obavijestiti sudove, da progone razbojnike. A bravar htio je da nastavi svoj put.

Putnike nije ove noći više nitko smetao. Mrtva tišina vladala je u gostionici, koja je još prije kratkog vremena bila pozorištem tako groznih prizora. Ali kad su ujutru sluge grofičine pošle dolje k gostioničaru, da prirede sve za odlazak, vrate se brzo natrag i jave, da su gostioničarku i njezinu družinu našli u jadnom stanju. Oni leže svezani u gostionici i mole za pomoć.

Putnici se kod ove vijesti začuđeno pogledaju. »Kako?« usklikne bravar, »pa onda su ti ljudi ipak nevini? Ta onda smo mi krivo činili, i oni nisu bili u vezi s razbojnicima?«

»Ja bih se mjesto njih dao objesiti,« odvrati kočijaš, »ako mi usprkos tome nijesmo imali pravo. To je sve samo prevara, da ne budu i oni izručeni. Zar se ne sjećate sumnjiva vladanja tih ljudi? Zar se ne sjećate, kako sam ja htio sići dolje, kako me uvježbani pas nije htio pustiti, kako su se gostioničarka i sluga odmah pojavili i zlovoljno upitali, što još imam posla. Ali ipak su oni naša, ili bar gospođe

grofice sreća. Da nije u gostionici izgledalo sve tako sumnjivo, da nam nije gostioničarka ulila toliko nepovjerenje, mi se ne bismo bili složili i ne bismo ostali budni. Razbojnici bili bi nas u snu napali, bili bi najmanje postavili stražu na naša vrata i nikako ne bi uspjela ova varka s hrabrim mladićem.«

Svi se slože s mišljenjem kočijaševim i zaključe, da će gostioničarku i njezinu družinu prijaviti vlastima. Ali da se što bolje od njih osiguraju, nisu htjeli, da ovi opaze, da se na njih sumnja. Zato pođu sluge i kočijaš dolje u gostioničku sobu, odriješe spone ovim pomagačima tatskim i hinili su. da ih toliko žale, koliko je samo moguće. Da još više izmiri svoje goste ,učini gostioničarka za svakoga samo malen račun i pozove ih, da što prije i opet dođu. Kočijaš plati svoj račun, oprosti se sa svojim supatnicima i odveze se svojim putem. Iza njega otpreme se oba kalfe na put. Kakogod je bio svežanj zlatarev lagan, ipak je nemalo tištio nježnu gospođu. Ali još mnogo teže bude joj u srcu, kad joj na vratima pruži gostioničarka svoju razbojničku ruku na oproštaj. »Ej kako ste vi mladi,« reče ugledavši nježna mladića. »Još tako mladi, pa već u svijet! Vi ste jamačno kakav tužni Pero, kojega je majstor otjerao iz radionice. No što me se to tiče. Počastite me opet na povratku. Sretan put!«

Grofica se od straha nije usudila ni odgovoriti. Bojala se, da se ne oda svojim nježnim glasom. Bravar to opazi, uhvati svog druga ispod ruke, reče gostioničarki zbogom i zapjeva hodajući prema šumi veselu pjesmu.

»Sad sam tek sigurna!« usklikne grofica, kad su se udaljili kojih stotinu koračaja. »Još sam neprestano mislila, da će me ta žena prepoznati i naložiti svojim slugama, da me uhvate. Ah, kako da vam svima zahvalim! Dođite i vi u moj dvor, ta vi morate i onako doći po svog suputnika.«

Bravar obeća i dok su oni još govorili, doveze se za njima grofičina kočija. Brzo se otvore vrata,

gospođa skoči unutra, pozdravi još jednom mladoga kalfu i kola se odvezu dalje.

U isto su vrijeme razbojnici sa svojim zarobljenicima prispjeli do logora svoje čete. Oni su nekrčenim šumskim putem jašili najbržim kasom. Sa svojim zarobljenicima nijesu izmijenili ni riječi, a međusobno samo su pokatkad šaptali, kad bi se promijenio smjer puta. Napokon se zaustave pred dubokim šumskim klancem. Razbojnici sjašu, a njihov harambaša skine zlatara s konja izvinjavajući se zbog naporna i brza kasa i pitajući, nije li »milostiva gospođa« vrlo umorna.

Feliks mu odvrati tako milo, kako je samo bilo moguće, da želi mir, a harambaša ponudi mu ruku, da ga odvede u klanac. — Silazilo se strmim brijegom. Staza, koja je vodila dolje, bila je tako uska i kliska, te je vođa često morao podupirati svoju damu, da je očuva od pogibelji, da se ne sruši dolje. Napokon prispiju dolje. Feliks ugleda pred sobom kod mutnoga svijetla novoga dana usku, dugačku dolinu u opsegu od jedva stotine koračaja, koja je ležala duboko u kotlini između visokih klisura. U tom je klancu bilo podignuto šest do osam malenih kolibica slupanih od dasaka i odsječena drveća. Nekoliko prljavih žena gledalo je radoznalo iz tih spilja, a čopor od dvanaest velikih pasa i njihovih bezbrojnih mladih skakao je zavijajući i lajući oko došljakâ. Harambaša povede tobožnju groficu u najbolju od tih koliba i reče joj, da je određena upravo za njen boravak. Dopustio je na Feliksov zahtjev, da puste k njoj lovca i studenta.

Kolibica bijaše obložena srnećim kožama i rogozinom, koja je ujedno morala služiti kao pod i kao sjedalo. Jedini namještaj te grofovske palače bilo je nekoliko vrčeva i zdjela izrezanih iz drveta, stara lovačka puška i u duboku kutu ležaj slupan od nekoliko dasaka i obložen vunenim gunjevima, koji se nije mogao nazvati krevetom. Tek sada, kad su ih ostavili nasamu u ovoj jadnoj kolibici, imala su ta tri zarobljeni vremena da razmišljaju o svome

neobičnom položaju. Feliks, koji doduše nije ni na čas požalio svoj plemeniti čin, ipak se bojao za svoju budućnost, ako dođe do kakova otkrića i htio je da olakša svoje srce glasnim jadikovanjem. Ali lovac mu se brzo približi i prišapne: »Budi za ime božje miran, dragi mladiću! Zar ne misliš, da prisluškuju?«

»Iz svakoga glasa, iz svake riječi tvoga govora mogli bi posumnjati,« doda student. Jadnome Feliksu nije preostalo drugo, nego da tiho plače.

»Vjerujte mi, gospodine lovče,« reče on, »ja ne plačem od straha pred tim razbojnicima ili od groze pred tom jadnom kolibicom, ne, sasvim je drugi jad, koji me tišti. Kako lako može grofica zaboraviti, što sam joj u brzini rekao, a onda bi me držali tatom, i ja bih bio jadan za uvijek!«

»Ali šta je to, što te tako tišti?« upita lovac začuđen vladanjem mladića, koji je dosad bio tako hrabar i srčan.

»Čujte i dat ćete mi pravo,« odgovori Feliks. »Moj otac bio je spretan zlatar u Nürnbergu, a moja je majka prije služila kao sobarica kod jedne otmene gospođe, a kad se je vjenčao njome moj otac, onda ju je grofica, kojoj je služila, lijepo opremila. Ona je ostala uvijek sklona mojim roditeljima, a kad sam se ja rodio, bila mi je kuma i bogato me obdarila. Ali kad su moji roditelji naglo jedno za drugim od neke pošasti poumirali te sam sasvim sâm i osamljen ostao na svijetu te bi me bili otpremili u sirotište, onda sazna gospođa kuma za našu nesreću, zauzme se za me i dade me u neki uzgojni zavod. A kad sam bio dosta odrastao, pisala mi je, hoću li učiti očev zanat. Ja sam se tome radovao i rekao sam, da hoću i tako me ona dade mome majstoru u Würzburg u zanat. Ja sam bio spretan u poslu i doskora sam dotjerao dotle, da su me oslobodili te sam se mogao otpremiti na putovanje. To sam pisao gospođi kumi i ona smjesta odgovori, da mi daje novaca za put. Uz to pošalje divno kamenje i zatraži, da joj od toga sastavim lijep nakit i da joj ga onda kao dokaz svoje spretnosti sâm donesem i primim od nje novce za put. Ja svoje gospođe kume u životu još vidio nisam te možete misliti, kako sam joj se radovao. Danju i noću radio sam na nakitu, koji je postao tako lijep i fin, da se i sâm majstor zadivio. Kad je bio gotov, spremim sve pomno na dno svoje torbe, oprostim se s majstorom i pođem svojim putem prema dvoru gospođe kume. Tad dođu,« nastavi sa suzama u očima, »oni gadni ljudi i razore svu moju nadu. Jer ako vaša gospođa grofica nakit izgubi ili zaboravi, što sam joj rekao, te baci moju siromašku torbicu, kako ću onda stupiti pred moju milostivu gospođu kumu? Čim ću se iskazatai? Čime ću naknaditi kamenje? Onda mi je i putni trošak izgubljen, a mene će držati nezahvalnikom ,koji je tako lako dao od sebe povjereno mu dobro. A napokon — hoće li mi vjerovati, kad ispripovjedim tu čudnovatu zgodu?«

»Što se ovog posljednjeg tiče, budite mirni!« odvrati lovac. »Ja ne vjerujem, da će se kod grofice izgubiti vaš nakit. A ako se to i dogodi, to će ga ona sigurno svome spasitelju naknaditi i posvjedočiti ove događaje. — Mi vas sad na nekoliko sati ostavljamo. Jer mi zacijelo trebamo sna, a iza napora ove noći trebat ćete ga također i vi. A iza toga ćemo na časove u razgovoru zaboravljati svoju nesreću ili još bolje, misliti na naš bijeg.«

Oni pođu. Feliks ostane sâm i pokuša poslušati lovčev savjet.

Kad se iza nekoliko sati povrati lovac sa studentom, nađe svoga mladog prijatelja ojačana i veselijeg nego prije. On ispripovjedi zlataru, da mu je harambaša preporučio svu brigu za damu i da će za nekoliko minuta jedna od žena, koje su vidjeli kraj kolibica, donijeti milostivoj grofici kavu i ponuditi joj se na uslugu. Oni odluče odbiti ovu uslugu, da im nitko ne smeta. Kad je došla stara, ružna ciganka, postavila pred njih zajutrak i prijetvornom ljubaznošću upitala, može li možda još čime poslužiti, mahne joj Feliks, neka ide, a kad je stala oklijevati, istjera je lovac iz kolibice. Student je onda dalje pri-

povijedao, što su još vidjeli od razbojničkog logora. »Koliba, u kojoj stanujete vi, prekrasna gospođo grofice,« govorio je on, »čini se da je ispočetka bila namijenjena harambaši. Ona nije tako prostrana kao ostale, ali je ljepša. Osim nje ima tu još šest drugih, u kojima stanuju žene i djeca. Jer razbojnika je rijetko kad više nego šestorica kod kuće. Jedan stoji na straži nedaleko od ove kolibe, drugi dolje na putu prema šumi, a treći ima da uhodari gore na ulazu u klanac. Svaka dva sata izmjenjuju ih ostala trojica. Kraj svakoga leže osim toga dva velika psa, a ti su tako pozorni, da čovjek ne može ni da stupi iz kolibice, a da oni ne zalaju. Nemam nade, da bismo se mogli prokrasti.«

»Nemojte me žalostiti; ja sam iza sna postao srčaniji,« odvrati Feliks. »Ne odbacite svaku nadu. Ako se bojite izdaje, dajte da radije o nečem drugom pripovijedamo, a ne da već mnogo unapred budemo zabrinuti. Gospodine studente, u gostionici počeli ste da nešto pripovijedate. Nastavite sada, jer imamo vremena za razgovor.«

»Jedva mogu da se sjetim, što je to bilo,« odvrati mladi čovjek.«

»Pričali ste priču o ledenom srcu i stali ste tamo, kako su gostioničar i ostali igrači izbacili Petra kroz vrata.«

»Dobro, sad se opet sjećam,« odvrati on; »no, ako hoćete čuti dalje, ja ću nastaviti.«

I on nastavi da priča, drugi dio i svršetak prekrasne pripovijetke Mužić staklar i šumski div.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Već je bilo prošlo pet dana, a Feliks, lovac i student sjedili su još uvijek zarobljeni među razbojnicima. Harambaša i njegova četa doduše su s njima dobro postupali, ali su oni ipak čeznuli za slobodom. Jer što je više odmicalo vrijeme, to je više rastao i njihov strah, da će ih otkriti. Navečer petoga dana otkrije lovac svojim supatnicima, da je odlučio izmaknuti ove noći, pa stajalo ga to i života. On je sokolio svoje drugove na istu odluku i razložio im, kako bi mogli ostvariti svoj bijeg. »Onoga, koji je meni najbliži, preuzimam na se. To je obrana u nuždi, a nužda ne poznaje zakona. On mora umrijeti.«

»Umrijeti?« usklikne Feliks s užasom; »vi ga kanite ubiti?«

»To sam čvrsto odlučio, ako se radi o tom, da se spasu dva ljudska života. Znajte, vidio sam razbojnike, kako zabrinuta lica šapću, da se po šumi traga za njima, a stare su žene u svom bijesu odale loše odluke čitave čete. One su nas grdile i najavile su, da mi moramo bez milosrđa umrijeti, ako dođe do navale na razbojnike.«

»Svemogući Bože!« usklikne mladić u strahu te sakrije lice u svoje ruke.

»Još nam nisu noža pod vrat nastavili«, nastavi lovac. »Dajte zato, da ih preteknemo. Kad se smrači, odšuljat ću se do prve straže. On će zazvati, a ja ću mu prišapnuti, da je grofica nenadano teško oboljela, a kad se on ogleda, ja ću ga srušiti. Onda ću doći po vas, mladiću, a drugi nam ne može izmaknuti. Kod trećega nam je dvojici lagan posao«.

Lovac je kod tih riječi tako grozno izgledao, da se ga je Feliks počeo bojati. On ga je htio nagovoriti, da odustane od tih krvavih misli, kad se vrata kolibice tiho otvore, a unutra se uvuče brzo neko stvorenje. To bijaše sam harambaša. Oprezno zatvori opet vrata i dade znak obojici zarobljenika, da budu mirni. On sjedne do Feliksa i progovori: »Gospođo grofice, vi ste u zlu položaju. Vaš gospodin suprug nije održao riječ. On nesamo da nije poslao otkupninu, nego je i okolne vlasti podignuo. Oružani momci prolaze šumom na sve strane, da pronađu mene i moje ljude. Ali njemu mora da je ili malo stalo do vašega života ili se ne pouzdaje u naše zakletve. Vaš je život u našoj ruci te je po našim zakonima izgubljen. Što možete protiv toga da učinite?«

Zarobljenici gledali su osupnuti preda se te nijesu znali odgovoriti. Feliks je naime dobro uvidio,

da bi ga priznanje o njegovu odijelu samo još više zatrpalo u pogibelj.

»Nemoguće mi je«, nastavi harambaša, »da gospođu, prema kojoj imam potpuno poštovanje, tako u opasnost stavim. Zato ću vam predložiti nešto za spas. To je jedini izlazak, koji vam preostaje: Ja ću s vama pobjeći.«

Začuđeno i iznenađeno pogledaju ga obojica, ali on je govorio dalje: »Većina mojih ljudi odlučila je da se povuče u Italiju te stupi u službu neke vrlo raširene razbojničke čete. Meni to ne prija, da nekome drugom služim te zato ne ću s njima dalje imati posla. Ako mi vi, gospođo grofice, samo hoćete dati riječ, da ćete se zauzeti za me, da ćete svoje moćne veze upotrijebiti za moju zaštitu, onda vas mogu još prije nego bude prekasno osloboditi.«

Feliks je u neprilici šutio. Njegovo pošteno srce protivilo se tome, da čovjeka, koji mu je htio spasiti život, samo tako nasumce izlaže pogibelji, od koje ga kasnije ne bi mogao očuvati. Kad je još neprestano šutio, nastavi harambaša: »Sad se posvuda traže vojnici. Ja ću se zadovoljiti i najneznatnijom službom. Ja znam, da vi mnogo možete, ali ja ne tražim ništa drugo, nego da mi obećate, da ćete u toj stvari nešto za me učiniti.«

»No dakle,« odgovori Feliks oborenih očiju, »ja vam obećajem, da ću upotrijebiti ono, što mogu učiniti, što stoji u mojoj snazi, da vam pomognem. Pa za me ima, kakogod vam išlo, već neke utjehe u tom, da ste se sami i svoje volje otkinuli od tog razbojničkog života.«

Harambaša poljubi ganuto ruku ove dobrostive gospođe, prišapnu joj još, neka bude spremna dva sata iza početka noći i ostavi nato, isto tako oprezno, kaošto je i došao, kolibicu. Zarobljenici stanu lakše disati, čim se on udaljio. »Doista,« usklikne lovac, »tome je Bog misli upravio! Kako na čudan način ćemo se spasti! Jesam li mogao sanjati, da se u svijetu može još nešto takovo dogoditi i da ću doživjeti takovu pustolovinu?«

»Svakako je to neobično!« odvrati Feliks. »Ali jesam li učinio pravo, što sam prevario tog čovjeka? Što može da mu koristi moja zaštita? Recite sami, lovče, ne znači li to namamiti njega na vješala, ako mu ne priznam, tko sam?«

»Ej, kako možete da se time grizete, dragi mladiću!« odvrati student, »pošto ste svoju ulogu tako majstorski odigrali. Ne, to vas ne treba zabrinjavati. To nije nego dopuštena obrana u nuždi. Ta nije li on učinio zločinstvo, što je uglednu gospođu na sramotan način htio da odvede s ceste, i da vas nije bilo, bogzna, kako bi bilo s grofičinim životom? Ne, vi nijeste učinili krivo. Uostalom, ja mislim, da će si on kod suda samo pomoći time, ako on, kao glava tih lupeža, sam sebe preda.«

Ta posljednja misao utješila je mladoga zlatara. Radosno uzbuđeni, ali ipak u brizi, da im plan uspije, proživjeli su ostale sate. Već je bio mrak, kad je harambaša na čas stupio u kolibu, položio na zemlju svežanj s odijelom i rekao: »Gospođo grofice, da se olakša naš bijeg, morate svakako da obučete muško odijelo. Spremite se. Za jedan sat polazimo na put.« Iza tih riječi ostavi zarobljenike, a lovac se s mukom suzdržao, da se glasno ne nasmije. »To je dakle drugo preodijevanje«, usklikne on, »a ja bih se zakleo, da vam to stoji još bolje nego prvo!«

Oni otvore svežanj i nađu lijepo lovačko odijelo sa svim priborom, koji je Feliksu izvrsno pristajalo. Kad se spremio, htio je lovac grofičino odijelo baciti u jedan kut kolibe. Ali Feliks to nije dopustio. On ga složi u malen svežanj te izjavi, da će moliti groficu, da mu pokloni te će ga čitavog svoga života čuvati kao uspomenu na ove čudnovate dane.

Napokon dođe harambaša. On je bio potpuno oboružan te donese lovcu pušku, koja mu je bila oduzeta i rog s puščanim prahom. I studentu dade pušku, a Feliksu pruži lovački nož moleći ga, da ga u slučaju potrebe upotrijebi. Bijaše sreća za tu trojicu, da je bilo vrlo tamno, jer bi lako bili sjajni pogledi, kojima je Feliks primio oružje, harambaši

mogli otkriti njegov pravi položaj. Kad su oprezno izašli iz kolibe, opazi lovac, da obično mjesto pokraj kolibe danas nema svog stražara. Ali harambaša ne udari običnim putem, koji je iz kotline vodio gore u šumu, nego se približi jednoj klisuri, koja se sasvim uspravno i kako se činilo nepristupačno uzdizala pred njima. Kad su prispjeli tamo, upozori ih harambaša na ljestve od užeta, koje su visjele niz klisuru. On baci svoju pušku na leđa te se prvi počne penjati. Onda dovikne grofici, da ga slijedi, te joj pruži ruku na pomoć. Lovac se popne posljednji. Iza te klisure pokaže se staza, kojom su udarili i brzo išli naprijed.

»Ta staza vodi do ceste za Aschaffenburg«, reče harambaša. »Tamo ćemo se uputiti. Ja sam naime saznao točno, da se vaš muž, grof, sada upravo tamo zadržaje.«

Šutke putovali su dalje, razbojnik uvijek naprijed, a ostala trojica tik iza njega. Iza tri sata se ustave; harambaša ponudi Feliksu, da sjedne na panj te se odmori. On izvadi hljeba i bocu stara vina te to ponudi izmorenima. »Ja mislim, da ćemo, prije nego prođe jedan sat, doći do kordona, koji je vojska povukla kroz šumu. U tom slučaju molim vas, da vi govorite s vođom vojnika te zatražite za me dobar postupak.«

Feliks i to obeća, iako nije držao, da bi njegov zagovor mogao što vrijediti. Oni su se odmarali još pola sata, a onda opet pođu dalje. Hodali su opet otprilike jedan sat i već su se približivali državnoj cesti. Dan se počeo dizati, a u šumi bilo je već praskozorje kad li njihove korake najednom ustavi glasno: »Stoj!« Oni se ustave, a petorica vojnika pođu prema njima, nalože im, da ih slijede i da se iskažu pred zapovjednikom o svom putu. Kad su prošli još kojih pedeset koračaja, vidjeli su, kako desno i lijevo u grmlju bliješti oružje, te se činilo kao da je veliko mnoštvo zaposjednulo šumu. Major sjedio je s nekoliko časnika i drugih ljudi ispod jednog hrasta. Kad su zarobljenike doveli preda nj i on

je upravo htio, da ih počne ispitivati o tom, otkud dolaze i kuda idu, skoči jedan od ljudi na noge i usklikne: »Moj Bože, što to vidim, ta to je Gotfrid, naš lovac!« — »Da, gospodine upravitelju!« odgovori lovac veselim glasom, »ja sam ovdje i to čudom izbavljen iz ruku pokvarenih hulja.«

Časnici se začude, što ga ovdje vide. Ali lovac umoli majora i upravitelja, da stupe s njim na stranu i ispripovjedi im ukratko, kako su spaseni i tko je onaj treći, koji njega i mladog zlatara prati.

Obradovan tom viješću izda major odmah svoje naloge, da ovog važnog zarobljenika dadu dalje otpremiti. A mladoga zlatara odvede k svojim drugovima, prikaže ga kao junačkog mladića, koji je groficu svojom srčanošću i prisutnošću duha spasao.

U to se sasvim razdanilo. Major odluči, da će oslobođene sam u grad otpratiti. On pođe s njima i grofičinim upravnikom u susjedno selo, gdje su stajala njegova kola i tamo je morao Feliks sjesti s njime u kola. Lovac, student, upravnik i mnogi drugi ljudi jašili su ispred i iza njih, i tako pođu u triumfu prema gradu. Kao vatra bio se glas o napadaju u šumskoj gostionici, o požrtvovnosti mladoga zlatara proširio okolinom, a isto tako naglo išla je sad i priča o oslobođenju od usta do usta. Zato nije bilo čudo, da su u gradu, kamo su oni dolazili, bile ulice krcate ljudima, koji su htjeli vidjeti mladoga junaka. Sve se je guralo, kad su kola polagano ulazila. »To je on,« klicali su oni, »vidite ga tamo u kolima kraj časnika. Živio mladi zlatar!« i »Živio!« iz hiljade grla uzdigne se u zrak.

Feliksa je zastiđivalo i diralo to bučno veselje mnoštva. Ali čekao ga je još dirljiviji prizor kod gradske vijećnice. Čovjek srednjih godina u bogatu odijelu dočekao ga je na stepenicama i zagrlio sa suzama u očima. »Kako mogu da ti se odužim, sinko,« usklikne on. »Ti si mi dao mnogo, kad sam bio blizu tome, da neizmjerno mnogo izgubim! Ti si spasao meni ženu, a mojoj djeci majku.« Bijaše to muž grofičin, koji je rekao te riječi. Kolikogod se

Feliks opirao, da odredi kakovu nagradu za svoju požrtvovnost, toliko se činilo da grof neumoljivo ostaje kod toga. Tad se mladić sjeti nesretne sudbine harambašine. On ispripovijedi, kako ga je taj spasio i kako je taj spas zapravo bio namijenjen grofici. Grof dirnut obeća, da će učiniti svoje, da spasi razbojnika.

Još istoga dana odvede grof, u pratnji hrabroga lovca, mladoga zlatara u svoj dvor, gdje je grofica, još uvijek zabrinuta za sudbinu mladića, koji se za nju žrtvovao, teško očekivala vijesti. Tko da opiše njezino veselje, kad je njen muž vodeći za ruku spasitelja stupio u sobu. Ona dade dovesti svoju djecu te im pokaže srčanoga mladića, kojemu njihova majka tako neizmjerno mnogo duguje, a mališi pograbili su ga za ruke, a nježnost njihove dječinske hvale, njihovo uvjeravanje, da im je on na cijelom svijetu iza oca i majke najdraži, bili su mu najljepša otšteta za mnogi jad i za probdjevene noći u razbojničkom logoru.

Kad su prošli prvi časovi ovog veselog sastanka, dade grofica znak jednome sluzi, koji je odmah zatim donio ono odijelo i dobro poznatu torbu, koju je Feliks prepustio grofici u gostionici. »Tu je sve«, reče ona s dobrostivim smiješkom, »što ste mi predali u onom groznom času. Tu vam stoji sve na raspolaganje. Ali ja bih vam predložila, da ovo odijelo, koje bih željela sačuvati kao uspomenu na vas, meni prepustite, a za izmjenu za to uzmete onu svotu, koju su razbojnici odredili za moj otkup.«

Feliks se zapanji nad veličinom toga dara. Njegova se plemenita ćud protivila, da uzme nagradu za ono, što je svojom voljom učinio. »Milostiva grofice!« reče on dirnut, »ja ne mogu to uzeti. Haljine neka budu vaše, kako vi želite. Ali svotu, o kojoj govorite, ne mogu primiti. Još dugo su nagovarali mladića. Ali ništa nije moglo da promijeni njegove odluke. Grofica i njezin muž napokon popuste i već je htio sluga opet odnijeti odijelo i torbu, kad se Feliks sjeti na nakit, na koji je uz ovako radosne događaje sasvim zaboravio.

»Stoj!« usklikne on. »Morate mi, milostiva gospo, dopustiti, da samo još nešto uzmem iz svoje torbe. Ostalo je onda sasvim i potpuno vaše.«

»Radite po volji«, reče ona; »i ako bih rado sve na vaš spomen zadržala, uzmite ipak ono, bez čega ne možete biti. Pa ipak, ako smijem pitati, što vam je tako srcu priraslo, da mi ne možete prepustiti?«

Mladić je za tih riječi otvorio svoju torbu i uzeo iz nje kutijicu od crvena safijana.

»Što je moje, možete sve imati,« odvrati on smješeći se, »ali to pripada mojoj dragoj gospođi kumi. Ja sam to sam izradio i moram joj odnijeti. To je nakit, milostiva gospođo,« nastavi on otvorivši kutijicu i pružajući je njoj, »nakit, na kojemu sam se sâm ogledao.«

Ona uzme kutijicu. Ali čim je na nju bacila pogled, naglo ustukne.

»Kako! To kamenje!« usklikne ona. »I to je određeno za vašu gospođu kumu, rekli ste?«

»Da,« odgovori Feliks, »moja gospođa kuma poslala mi je to kamenje. Ja sam ga izradio i upravo sam na putu, da joj to sam predam.«

Grofica ga ganuto pogleda. Suze joj navru na oči. »Ta onda si ti Feliks Perner iz Nürnberga?« usklikne ona.

»Da! Ali otkud znate tako naglo za moje ime?« upita mladić te je zaprepašteno pogleda.

»O, čudnovatih li puteva gospodnjih!« progovori dirnuta svome začuđenom mužu. »Ta to je Feliks, naše kumče, sin naše sobarice Sabine! Feliks! Ja sam ona, kojoj si ti morao doći!. Spasio si svoju kumu, a da nisi ni znao.«

»Kako? Jeste li vi grofica Sandau, koja je toliko dobra učinila meni i mojoj majci? I to je dvorac Mayenburg, kamo sam htio da idem? Koliko sam zahvalan dobrom udesu, koji je dao da se tako čudnovato s vama sastanem. Tako sam vam i djelom, iako u vrlo maloj mjeri, mogao da pokažem svoju veliku zahvalnost!«

»Ti si učinio za me više«, odvrati ona, »nego što sam ja ikad mogla učiniti tebi. Ali dok živim, nastojat ću, da ti dokažem, koliko mnogo ti mi svi dugujemo. Moj muž bit će ti otac, moja djeca braća, a ja sama bit ću tvoja vjerna majka, a taj nakit, koji te je doveo k meni u času najveće nužde, neka bude moj najbolji ures. On će me uvijek sjećati tebe i tvoje plemenitosti.«

Tako je govorila grofica i održala riječ. Ona je Feliksa na njegovim putovanjima bogato potpomagala. Kad se povratio kao spretan radnik u svom umijeću, kupi mu u Nürnbergu kuću, sasvim je uredi, a nemali ures njegovih najboljih soba bile su lijepo naslikane slike, koje su prikazivale prizore u šumskoj gostionici i Feliksov život među razbojnicima.

Tamo je Feliks živio kao spretan zlatar. Slava o njegovu umijeću spojila se s čudnovatom pričom o njegovu junaštvu te mu je pribavila mušterija po čitavom svijetu. Mnogi stranci prolazeći kroz lijepi grad Nürnberg dali su se odvesti u radionicu znamenitoga majstora Feliksa, da ga vide, da mu se dive i da naruče kod njega lijep nakit. Ali najugodnije posjete bili su mu lovac, bravar, student i kočijaš. Kadgod bi se ovaj posljednji vozio iz Würzburga u Fürth, navratio bi se k Feliksu. Lovac mu je gotovo svake godine donosio darove od grofice. A bravar se smjestio, pošto je proputovao sve zemlje, kod majstora Feliksa. Jednoga dana posjeti ih i student. On je međutim postao znatan čovjek u državi, ali se nije stidio, da večera kod majstora Feliksa i bravara. Oni su se sjećali sviju prizora u šumskoj gostionici, a nekadanji student pripovijedao je, da je vidio harambašu u Italiji. On da se sasvim popravio i da služi kao hrabar vojnik napuljskom kralju.

Feliks se radovao, kad je to čuo. Bez tog čovjeka ne bi bio možda zapao u onaj opasni položaj, ali bez njega ne bi se bio mogao izbaviti iz ruku razbojnika. I tako se desilo, da je hrabri majstor zlatar imao same lijepe i ugodne uspomene, kad je mislio na g o s t i o n i c u u S p e s a r t u.

Najbolje i najljepše dječje knjige:

Wilhelm Hauff: SPESARTSKA ŠUMA Din 10.—
Wilhelm Hauff: ČUDESNI TALIR Din 6.—
Wilhelm Hauff: SAIDOVA SUDBINA Din 8.—
Wilhelm Hauff: STENFOLSKA ŠPILJA Din 4.—
Wilhelm Hauff: MUŽIĆ STAKLAR I ŠUMSKI DIV Din 10.—

Svih pet priča mogu se dobiti zajedno sa mnogo slika, u sjajnom uvezu i sa zlatnim natpisom kao

VI. KNJIGA

ILUSTROVANE OMLADINSKE BIBLIOTEKE

pod naslovom W. Hauff: LEDENO SRCE i druge priče uz cijenu od Din 45.— (broširano Din 35.—)

OSTALE KNJIGE

ILUSTROVANE OMLADINSKE BIBLIOTEKE

I. Sienkiewicz: U PUSTINJI I PRAŠUMI
II. Jules Verne: CAREV GLASNIK knjiga I.
III. Jules Verne: CAREV GLASNIK knjiga II.
IV. L. Wallace: BEN HUR knjiga I.
V. L. Wallace: BEN HUR knjiga II.

Knjige Ilustrovane Omladinske Biblioteke ukrašene su sa mnogo slika a stoji knj. I. do V. svaka broširana Din 50.—, sjajno uvezana sa zlatnim natpisom i naslovnom slikom Din 65. —.

Sve ove knjige mogu se dobiti u

KNJIŽARI Z. i V. VASIĆA, ZAGREB

AKADEMIČKI TRG 8.

„TIPOGRAFIJA" D. D. ZAGREB